

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

44 | IANUARIE
2023

225 DE ANI DE LA APARIȚIA POEMULUI **ENEIDA** AL LUI *Ivan Kotlearevskyi*

Referindu-se la rolul pe care Ivan Kotlearevskyi l-a jucat în procesul formării noii literaturi ucrainene, renumitul critic literar Serhii Iefremov afirmă că „în istoria oricărui popor există date care împart viața acestuia în două, trasând o nouă și înaltă graniță pe drumul drept al faptelor istorice... Astfel de date stau precum un indicator pe drumul evenimentelor, amintind mereu că nu mai există cale de întoarcere către vechi, că poporul trebuie să meargă înainte, în direcția indicată”. Asemenea dată istorică o constituie **1798**, anul apariției „Eneidei” lui Ivan Kotlearevskyi. „Din *Eneida* a fost dat să se nască un asemenea lucru, ce s-a unit cu soarta noastră pentru totdeauna, ce nu poate fi nici uitat, și nici distrus de egoismul moșieresc sau de politica de stat: s-a născut literatura ucraineană”, conchide

o altă personalitate plurivalentă a poporului ucrainean, Panteleimon Kuliș.

Creația lui Ivan Kotlearevskyi a apărut în acea perioadă când scrierile vechi nu mai corespundeau nevoilor spirituale ale cititorului, când limbajul bisericesc s-a dovedit a fi insuficient pentru a cuprinde și a surprinde bogăția lexicală a limbii. Astfel, era necesară asimilarea cuvintelor din sfera populară, iar scriitorul ucrainean include în operele sale elemente din limbajul popular, valorificându-l artistic, așa cum n-o mai făcuse nimeni până la el.

Pagina de titlu a primei ediții
a poemului *Eneida*

(Continuare la pag. 3)
Mihaela HERBIL

125 de ani de la naștere

Volodymyr Sosiura

Volodymyr SOSIURA, unul dintre cei mai profunzi și sensibili poeți ai secolului al XX-lea, supranumit și „privighetoarea Ucrainei”, a intrat în istoria literaturii ucrainene drept un remarcabil clasic al poeziei ucrainene, „cântărețul” celor mai ascunse nuanțe ale sufletului uman. S-a născut la 6 ianuarie 1898 în Donbas (regiunea Donețk), într-o familie numeroasă. Deși familia Sosiura era considerată ca fiind una obișnuită, s-au păstrat câteva legende potrivit cărora străbunicul pe linie paternă ar fi fost de obârșie aristocrată. Mama lui Volodymyr s-a remarcat în tinerețe printr-o frumusețe neobișnuită, surprinsă mai târziu de către fiu în romanul *Treția Rotași* în poezia *Sady ospalesia myli*.

Copilăria nefericită a poetului, nevoit să lucreze de la vârsta de 11 ani (ca telefonist, agricultor etc.), a fost cauzată atât de neajunsurile din familie, cât și de tatăl alcoolic, căruia îi dedică prima sa operă, *Moartea tatălui*, ce debutează cu următoarea propoziție: „Tatăl meu era alcoolic”. Cu toate acestea, tatăl a fost cel care l-a învățat să scrie și să citească, în puținele momente când era treaz. Primele două clase le-a urmat la școala din localitatea natală, *Treția Rota*, unde descoperă pentru prima dată poezia rusă și cea universală. Atât la școală, cât și în familie se vorbea limba rusă (ca, de altfel, în toate familiile ucrainene), pe când limba ucraineană o auzea doar în cântecele populare interpretate de mama, tata și bunicul său. Își continuă educația în cadrul școlii din sat, însă nu pentru mult timp, întrucât după moartea tatălui hotărâște să-și sprijine financiar familia. Astfel, începe să lucreze în diferite locuri, fără prea mari satisfacții materiale însă. În 1916, reia școala. În această perioadă, Volodymyr începe să publice în periodicele locale. Scrierile sale sunt preponderent în limba rusă.

Prima poezie în limba ucraineană, *Vocea sufletului*, apare la sfârșitul anului 1917, când în Ucraina începe să adie ideea de libertate. Dintr-un puternic sentiment patriotic, V. Sosiura se înrolează în 1918 în armata condusă de către Symon Petliura¹. Soldații din regimentul lui Petliura s-au autoproclamat ca fiind haidamacii care o proslăveau pe mama-Ucraina. Această stare de lucruri a favorizat încolțirea și dezvoltarea ideii de romantism, ce avea să-i conducă de-acum încolo viața și creația literară. Împreună cu regimentul său ajunge și în Galiția, unde ideea națională era și mai pregnant resimțită de către tânărul poet. Existau zvonuri conform cărora Sosiura l-ar fi cunoscut personal pe Nestor Machno². Cert este că personalitățile lui Symon Petliura și Nestor Mahno i-au marcat viața și, implicit, opera. În poemul *Nemurirea împușcată*, poetul își exprimă compasiunea și chiar simpatia față de Machno și Petliura, chiar și atunci când primul a trecut de partea Armatei Roșii. Din cauza poemului *Machno* era cât pe ce să-și piardă viața, regimul comunist neputându-i ierta „trădarea” de a fi de partea unui revoluționar-anarhist nici chiar după cel de-Al Doilea Război Mondial.

Trecerea poetului de partea Armatei Roșii poate fi interpretată în mai multe feluri, cu toate acestea, probabil un rol important în acceptarea ideologiei comuniste l-a avut același romantism care l-a făcut să creadă într-un viitor mai bun pentru țara sa.

Oficial, primele cărți ale poetului sunt considerate a fi volumele *Poezii* (1921) și *Iarna roșie* (1922) (neoficial, prima carte, *Cântecele sângelui*, a fost editată în 1918 cu sprijinul financiar al comandantului unui regiment, pe când făcea parte din armată).

(Continuare la pag. 3)
Mihaela HERBIL

O, nu-n zadar...

O, nu-n zadar se-aude hohot de tunuri în stepă
și curge sângele nostru, și frații în luptă ne cad...
O, nu-n zadar, nu, bătrâna mea mamă
de la gâtul copiilor ei cruciulițele și ducații i-a luat...

Pe caldarâm răsună pași... sunt crâncene lupte,
și comandantii-i întâmpină pe luptători...
Pare un vis ciudat de-ntunecate măceluri,
cum auzisem cândva un ciocan, lovind asurzitor.

Mărșăluiesc în rânduri strânse babe, femei și fete,
aleargă-nsuflețită droaie gălăgioasă de copii...
Scheună noaptea zgribulită și-nghetată,
străpunsă de-ale soarelui săbii aurii...

O, nu-n zadar se-aude hohot de tunuri în stepă
și curge sângele nostru, și frații în luptă ne cad...
O, nu-n zadar, nu, bătrâna mea mamă
de la gâtul copiilor ei cruciulițele și ducații i-a luat...

(1921)

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

¹ Symon Petliura – lider al luptei pentru independența Ucrainei, în perioada de după izbucnirea Revoluției Ruse din 1917.

² Nestor Mahno – revoluționar ucrainean care a condus o armată în estul Ucrainei, în timpul Războiului Civil din Rusia.

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINE DIN ROMÂNIA PROLOG

Istoria literaturii ucrainene din România – poate o să vi se pară cam îndrăzneț titlul acestui studiu, deoarece de existența unei literaturi ucrainene în România s-a vorbit foarte puțin și s-a scris și mai puțin, dar asta nu înseamnă că ea nu există, deși existența ei surprinde pe mulți, așa cum pe mulți îi surprindea, în perioada Uniunii Sovietice, existența unei literaturi sau a unei limbi ucrainene în general, Ucraina fiind pentru mulți, mai ales pentru ruși, mai degrabă o noțiune geografică, decât una etnică sau lingvistică. Având la origine un parcurs comun, cele două etnii, ucraineană și rusă, au început să se diferențieze cu deosebire pe fundalul politic al disoluției vechiului stat feudal Rusia Kieveană.

Din secolul al XII-lea, parcursul politic al celor pe care mai târziu îi vom putea numi ucraineni și ruși a început să se distanțeze din ce în ce mai mult, făcând posibilă apariția și, mai apoi, consolidarea unor deosebiri socio-culturale, apariția unor trăsături specifice ale identității de sine. Existența în paralel s-a încheiat odată cu deciziile Radei de la Pereiaslav din anul 1654, când teritoriile sudice, ortodoxe, ale „regiunilor de la margine” au fost înglobate în Imperiul Rus, în urma acordului încheiat între cazacii zaporojeni și țarul Aleksei Mihailovici. Faptul că actul original al tratatului s-a pierdut a făcut ca prevederile lui să fie controversate, contribuind astfel la susținerea animozității dintre cele două națiuni¹.

Secolul al XIX-lea aduce cu sine, la nivel oficial, al ideologiei țariste, distincția rus – malorus (ucraian), recunoscându-se astfel existența unor particularități etnice deosebite ale Malorusiei, fără a recunoaște totuși ucrainenilor dreptul la autodeterminare. La nivel local, se observă o creștere destul de mare a problematicii naționale în aceste regiuni, făcând posibilă apariția unei ideologii cultural-lingvistice deosebite, care, în cele din urmă, chiar a fundamentat varianta ucraineană a identității. Din acest motiv, teoreticienii ucraineni au declarat război imaginii de maloruși, ca venind din partea autocrației, a teoriei acesteia referitoare la originea rusă comună și pentru ucraineni și beloruși, alături de ruși. Războiul se purta și la nivel cultural, împotriva limbii ruse, care era atunci limbă oficială și deci limbă folosită și în procesul educațional. La scurtă vreme, a început să apară mai pregnant și o literatură cu specific ucrainean, iar discuția a început să se poarte altfel.

Evident, erau și poziții de mijloc. Într-un articol din revista „Severnaia pcela” nr. 219 din anul 1831, consacrat povestirilor lui Gogol, observăm un ecou puternic al criticului V. G. Belinski, care-i încuraja pe „maloruși” să scrie în rusă, acest fapt nefiind un pericol pentru identitatea lor: „Spiritul malorușilor te cuprinde cu o așa de mare putere și forță pe care numai originalitatea le pot avea... Malorușii își au de-acum propriul chip”² (cu toate acestea, mulți dintre ucrainofili nu erau de acord cu acest lucru, crezând că totul ar fi sunat și mai bine, dacă Gogol ar fi scris în ucraineană)³.

Trecutul colonial ucrainean a lăsat o amprentă semnificativă asupra imaginii de sine a ucraineanului, iar această autoimagine se evidențiază (mai ales) în literatura contemporană. Astfel, asupra formării autoimaginii ucraineanului au avut o mare influență heteroimaginile negative ale colonizatorilor. De aici provine autoimaginea negativă ucraineană a propriei inferiorități (cunoscută sub numele de complexul de inferioritate națională sau complexul malorusismului) și a amoralității (cum ar fi imaginea haholului viclean). Cu toate acestea, în mod natural, aceste autoimagini negative sunt suprapuse pe autoimagini pozitive (care nu datorează nimic trecutului colonial, fiind create numai și numai de ucraineni, printre care se numără și scriitorii), cum ar fi ideea mesianismului națiunii ucrainene și credința într-un viitor strălucit al poporului ucrainean. În afara de acestea, literatura ucraineană răspândește autoimaginea Ucrainei ca teritoriu situat la hotarul dintre Est și Vest. Toate aceste reprezentări naționale se află în creațiile autorilor contemporani.

Mai actuală ca niciodată, nevoia de autoidentificare a ucrainenilor s-a concretizat, și prin prisma evenimentelor din ultimii ani, într-o serie de romane, nuvele și eseuri care tratează cu precădere problema recăpătării memoriei colective, abordarea postcolonială și posttotalitară fiind predominantă pentru regândirea și reșezarea ideologică a identității ucrainene. Astfel, într-o perioadă de tulburare politică și militară pe care o traversează

Ucraina, națiunea ucraineană trece printr-un proces necesar de autoidentificare, de definire a națiunii ucrainene față de alte națiuni, de poziționare a statului ucrainean pe harta lumii. În acest context, numeroși scriitori își exprimă pozițiile public sau prin intermediul prozei cu privire la transformările accelerate din țară.

Între anii 1820-1830, la Moscova și la Sankt-Petersburg, apare un interes vădit față de literatura ucraineană, apar chiar scrieri publicate în limba ucraineană, apreciindu-se că prin aceasta se îmbogățește cultura rusă în general. La fel, și cărturarii polonezi manifestă o atracție pentru Ucraina, se poate vorbi chiar de o școală ucraineană în romantismul literar polonez. Bineînțeles că scriitorii polonezi, la rândul lor, considerau Ucraina ca o parte a moștenirii culturale și istorice a Poloniei. Cu toate acestea, literatura ucraineană rămânea sub amprenta unui provincialism care nu prea dădea speranțe culturii ucrainene să înlocuiască cultura rusă, dominantă în Ucraina.

Limba și literatura, cultura ucraineană în general, constituiau singurul domeniu în care ucrainenii, lipsiți de stat propriu, puteau să-și exprime individualitatea națională. În acest context, poetul Taras Șevcenko a reușit într-un mod impresionant să ilustreze în creațiile sale spiritul național al ucrainenilor. În 1840, apare faimosul său volum de poezii, intitulat *Cobzarul*, poeziile fiind dedicate în mare parte trecutului Ucrainei. Criticii literari ucraineni, și nu numai, apreciază că poetul a depășit prin creațiile sale izolarea, limitarea și unilateralitatea prin care se caracteriza până atunci literatura ucraineană. Însă creațiile lui Șevcenko contraziceau convingerile multor cărturari ruși, mai ales ale renumitului critic V. Belinski, care considerau că limba țăranilor ucraineni nu este capabilă de a reda gânduri și sentimente rafinate. Până în zilele noastre, *Cobzarul* a rămas cartea de capătăi a poporului ucrainean, iar Taras Șevcenko a devenit simbol național. *Cobzarul* a devenit de fapt o declarație de independență literară și intelectuală a ucrainenilor. Creativitatea lui Șevcenko a definit pentru câteva decenii o continuă dezvoltare a literaturii ucrainene (nu doar a poeziei, ci și a prozei și dramaturgiei). Poezia lui Taras Șevcenko a fost un reper important în dezvoltarea limbii ucrainene, el a finalizat procesul de formare a acesteia, pe care l-au început predecesorii săi (Kotlarevskyi, Kvitka-Osnovianenko, poezii romantici și alții). Numele lui Taras Șevcenko a devenit un simbol al culturii ucrainene în lume, el poate fi pus alături de nume ca William Shakespeare, Goethe sau Aleksandr Pușkin.

Șevcenko, pe lângă reușita estetică, este remarcabil și prin ideile sale politice. Astfel, el îl consideră pe Bohdan Hmelnytskyi un veșnic rebel, dar nu îi poate ierta că acesta este răspunzător pentru fatala uniune dintre Ucraina și Rusia, prin care Ucraina și-a pierdut autonomia. Șevcenko își exprimă ura față de Ecaterina a II-a, polemizând cu Pușkin care, din sentiment naționalist, îi lăuda pe cei doi. Din această cauză, unele dintre poeziile lui Șevcenko nu au fost publicate în Rusia până în anul 1905. De altfel, nici în timpul regimului țarist nu s-a vorbit mult despre conținutul real antirusesc și antițarist al poeziilor lui Șevcenko, insistându-se asupra criticii sociale conținute în acestea. Viața lui Șevcenko a fost puternic influențată de evenimente legate de descoperirea unei societăți secrete, *Куріло-Методіївське товариство* (Organizația „Chiril și Metodieu”)⁴.

Activitatea acestei organizații, înființată la Kiev spre sfârșitul anului 1845, constituie un moment important în formarea ideii naționale ucrainene, de trecere de la aspectele culturale la cele politice. Este perioada în care națiunile din Europa Centrală și de Est, unite într-o singură limbă comună, își lansează pretențiile de recunoaștere pe plan politic și, deseori, în condiții favorabile, datorită succesului politic al mișcărilor populare, apar state autonome. În 1847, poliția țaristă primește un denunț privind existența acestei organizații, prima organizație cu orientare politică din Ucraina care a demonstrat că există organizații al căror scop reprezintă independența teritoriilor ucrainene. Deși dimensiunile și activitatea organizației erau modeste, represaliile poliției țariste au fost de mare amploare, deloc justificate de faptele reale⁵.

Reveniți din deportare, membrii Frăției „Chiril și Metodieu”, mai întâi Mykola Kostomarov și Vasyl Bilozerskyi, pe urmă și Taras Șevcenko, s-au stabilit la Petersburg, unde li s-a alăturat și Panteleimon Kuliș. Aceștia au adunat în jurul lor tineri ucraineni și au creat, chiar în capitala imperiului, o grupare culturală apolitică, care, în anul 1861, a început să editeze prima revistă ucraineană din Rusia, „Osnova” („Temelia”), cu menirea de a constitui un mijloc de comunicare și trezire a conștiinței naționale ucrainene, care a apărut timp de aproape doi ani (douăzeci și două de luni). Intelectualitatea rusă a privit cu simpatie manifestările culturale organizate de ucraineni, la care au participat și scriitori ruși ca Fiodor Mihailovici Dostoievski și Ivan Sergheevici Turgheniev⁶.

În acest timp, studenții din Ucraina deschid mai multe școli duminicale pentru alfabetizarea țăranilor, iar unii nobili polonezi, de origine ucraineană, ajută la ridicarea națiunii ucrainene, atrăgând asupra lor antipatia nobililor polonezi care încep să-i numească în derâdere *хлопомани* (*hlopomani* – *hlop*, în limba polonă înseamnă țăran). Acești nobili și-au renegat apartenența la națiunea polonă și s-au declarat ucraineni. Cel mai renumit dintre aceștia a fost istoricul, arheologul, etnograful Volodymyr Antonovyci, membru corespicient al Academiei de Științe Ruse și profesor la Universitatea din Kiev.

(Va urma)

L. Hodcenko. Taras Șevcenko între membrii organizației „Chiril și Metodieu”

1 Antoaneta Olteanu, *În căutarea ucrainenilor*, prefață la volumul *Ucrainenii și rușii – Aspecte imagologice* de Mihai Traista, Editura RCR, București, 2021, pp. 9-15.

2 I.S. Aleksandrovski, *Ukrainski vopros na stranih periodiceskih izdanih vtoroi cetverti XIX veka*, în vol. E.Iu. Borisenok, *Russkie ob Ukraine i ukrainah*, Aletea, Sankt-Petersburg, 2012, p. 154.

3 Ibidem.

4 Mihai Traista, *Ucrainenii și rușii – Aspecte imagologice*, Editura RCR, București, 2021, pp. 145-147.

5 Ibidem.

6 Ibidem.

125 de ani de la naștere

Volodymyr Sosiura

(Continuare de la pag. 1)

Poemul *Iarna roșie* și poezia *Komsomolistul* mărturisesc orientarea politică comunistă a lui V. Sosiura. Referindu-se la acele timpuri furtunoase în care trăia poetul, V. Pianov scria: „Chiar și romanticii care se luptau cu o convingere profundă pentru comună, asemenea comuniști adevărați precum Mykola Kuliș și Mykola Hvyliovyi – ce împărțeau aceleași convingeri ca Sosiura – cu timpul și-au dat seama că au fost furați, că Moscova nu accepta ideea unei țări independente ca cea visată de poeții noștri, ci dorea o Ucraină colonizată, un teritoriu cu o populație fără idee și conștiință națională, subjugată intereselor proprii. Pătura intelectualilor a conștientizat până la urmă adevărata realitate și adevăratele scopuri ale regimului totalitar, fapt cu care conducerea comunistă nu s-a putut

împăca. De aici, represalii după represalii, de aici, teroarea roșie. Formele și metodele se schimbau periodic, însă esența rămânea aceeași. De reeducarea prin tortură nu a scăpat nici Sosiura”.

În martie 1931, poetul merge la Donețk pentru sărbătorirea lui Șevcenko, unde o va cunoaște pe a doua sa soție, care-i va fi alături în cele mai grele momente ale vieții sale, nescăpând nici ea de represalii.

Holodomorul, sinuciderea lui Mykola Hvyliovyi, presiunea terorii, toate acestea l-au împins pe poet spre scrierea poemului *Nimicirea*, care, din păcate, nu s-a păstrat. După cum se poate observa din titlu, opera vorbește despre intenția de lichidare a intelectualității de către regimul totalitar. Urmează un nou șir de nenorociri: i se retrage carnetul de partid, este înlăturat din Uniunea Scriitorilor, prietenii îi întorc spatele, cărțile nu i se editează și lista poate continua. Abia după 3 ani de suferință, în 1937, i se pune la dispoziție un apartament în Kiev, fiind chiar decorat cu ordinul „Semnul onoarei”. Este acceptat din nou în Uniunea Scriitorilor și reprimat în partid.

În anii celui de-Al Doilea Război Mondial, începea să fie aplicat îndemnul nerostit al lui Stalin, acela de a li se permite scriitorilor să trezească conștiința națională a popoarelor ale căror pământuri erau sub ocupație fascistă. Tocmai din acest motiv, au apărut și *Cuvânt despre mama* al lui M. Rylskyi, și *Blestemul* lui Mykola Bajan precum și alte zeci de creații patriotice. Însă această libertate de exprimare nu a fost de durată, deoarece armata sovietică i-a alungat pe fasciști, iar trezirea conștiinței naționale a popoarelor subjugate nu mai era necesară. Însă tocmai acum apare celebra poezie a lui Volodymyr Sosiura *Iubiți Ucraina*, scrisă în 1944, pentru care a fost pedepsit nu imediat, ci abia în 1949, când i-au arestat soția, iar el a repetat aceeași soartă tragică din perioada anilor '30: se afla sub amenințarea arestării și nu era publicat. Abia după moartea lui Stalin, îi vor apărea volumele *Pentru pace*, *Pe strunele inimii*, *Depărtările privighetorii*.

În ultimii ani de viață, poetul a lucrat asupra poemului *Mazepa* și a romanului *Tretia Rota*. A murit la 11 ianuarie 1965, fiind înmormântat la Kiev.

225 DE ANI DE LA APARIȚIA POEMULUI ENEIDA LUI IVAN KOTLEAREVSKYI

(Continuare de la pag. 1)

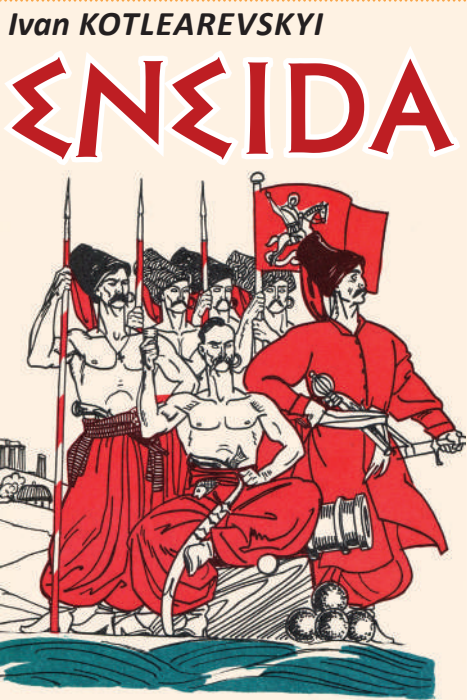
Moștenirea sa literară cuprinde, pe lângă „Eneida” (poem burlesc-travestit, parodie la epopeea virgiliană), drama „Natalka Poltavka”, vodevilul «Москаль-чаривник» („Muscalul vrăjitor”), oda burlescă «Пісня на новий 1805 год пану нашому і батьку князю Олексію Борисовичу Куракіну» („Cântec pentru Anul Nou 1805, domnului nostru și tatălui, cneazului Oleksii Borysovyci Kurakin”), precum și traduceri din literatura universală (oda „Sapho” – în limba rusă și fabulele lui Jean de La Fon-

taine – în limba ucraineană). Totodată, Kotlearevskyi a fost fondatorul și editorul jurnalului satiric «Муха» („Musca”). Pe lângă pasiunea pentru regie și actorie, scriitorul acorda o atenție deosebită studierii lingvisticii ucrainene, etnografiei, folclorului și istoriei poporului său.

Poemul „Eneida” a inaugurat începutul unei noi ere în istoria culturii ucrainene. O nouă tematică, un nou conținut ideatic, apelarea la izvoarele limbii ucrainene vorbite, folosirea abundentă a comorilor folclorului ucrainean, crearea unei noi specii literare – poemul burlesc-travestit – sunt

doar câteva dintre meritele scriitorului care-l propulsea-ză pe treapta cea mai înaltă a noului proces literar ucrainean.

Pentru a marca și pentru a ilustra totodată importanța și originalitatea creației scriitorului ucrainean, propunem cititorilor revistei *Ecouri ucrainene* fragmente din traducerea „**Eneidei**” lui Ivan Kotlearevskyi, realizată admirabil de către frații Ion și Aurel Covaci, apărută în anul 2001 la editura Mustang și finanțată de Uniunea Ucrainenilor din România.

PARTEA ÎNTÂI

1

Enea¹ un flăcău isteț
Era – zdrahon, grozav cazac,
Bun de năzbâții și-ndrăzneț,
Iar printre pehlivani – un drac.
Dar grecii-n scrum schimbară Troia²,
Și-atunci pe loc simți nevoia
De-a o tuli, cu traista-n băț,
Cu mulți troieni, toți haimanale,
Tuși-felegunși și coate-goale,
Fugind de-al morții crunt ospăț.

2

El bărci făcând în grabă mare
Și-nghesuind troieni în ele,
Porni cu ei, spre nu’ș ce zare,

Să-nfrunte valurile grele.

Dar pe Enea nu-l iubea
Iunona³, puica de cătea,
Ce tot cotcodăcea acum
În felul cloștii furioase,
Nevrând a el să-i mai miroase,
Ci dracii-n iad să-l facă scrum.

3

Pentru Iunona un deochi
Era – nu-l suferea defel,
Că-i sta precum piperu-n ochi
Și n-o ruga nimica el.
Dar nu-l iubea ea, mai cu seamă,
Că îi spunea Venerei mamă,
Ca om ce-n Troia se născuse;
Și-apoi cumnatu-i Paris⁴, pașnic,
O supărase și mai strașnic
Când mărul alteia-l dăduse.

4

Chitind că prins-a bărci să-njghebe
Jupân Enea, că lucrează,
(Cum îl pâri cățeaua Hebe⁵),
Păunul prmse-a-și înhăma
La sanie, și sub basma
Pitindu-și părul sclipitor,
Își puse fusta, șorțul mare,
Și hai, cu pâine și cu sare,
Ca viespea, la Eol⁶, în zbor.

5

– „Eol, drag cuscru, hai, noroc!”
Cum o mai duci? Cum mai trăiești?
Îi zise, cum intră, pe loc.
„De oaspeți bucuos au ești?”
Punându-i talgerul în față,
Cu pâinea și cu sarea, hoată,
Pe laiță stând, grăi: „Tătucă,

Te bucură! E dus Enea
Pe mare și tu poți, de-aceea
Să-l pierzi în marea zăbăucă!

6

Îl știi că-i șmecher, potlogar,
Că-i certăreș și derbedeu,
Că tare mulți au plâns amar,
De dânsul duși de nas mereu.
Sloboade-asupra lor năpaste,
Ca toți ce-alături stau s-adaste
Cu el să piară, că eu, zău,
O fată neagră la sprâncene,
Cu vino-ncoa, focoasă, nene,
Ți-oi dărui, pe gustul tău”.

7

„Oho! Atunci în hău cu el! –
Răspunse încruntat Eol –
Numai că nu știu în ce fel
Pot vânturile să răscol.
Boreu⁷ e-n pat de-atât băut,
Iar Notus⁸ e chefliu temut
La nunți... Mai ticălos ca toți,
Zefir⁹ vânează doar fecioare
Eur¹⁰ e dus la preumblare...
Iar fără ei, Eol, ce poți?

8

Dar îți făgăduiesc, oricum,
Că am să-i ard eu o scatoalcă,
Încât spre iad să-i tai drept drum,
Să văd că dracii-l frig și-l calcă.
Te du cu bine... Dă-ți silința
A nu-ți uita făgăduința,
Că altfel, puico, e de rău!
De m-ai mințit de-un sfaș, copilă,
Să nu te-aștepți la pic de milă,
Că nu te joci cu cuscrul tău!”

9

Eol chemă, rămas acasă
Vânzolu vânturilor crunte,
Stărnind o vreme furtunoasă
Din clin de deal în vârf de munte.
Mugea, cu clocot, marea toată,
Val după val pornind s-abată.
Urla ca apucat Enea
Și hohotea, zbierând, plângând,
Ca de dureri de burtă frânt,
Și burta-și sfâșia de-aceea.

10

Suflau vântoasele în ciurdă
Și marea era muget toată.
Enea se ținea de burtă.
Plângea, în bărci, troiana ceată.
Pe mulți vâslași furtuna-i rase.
Mulți luptători în valuri trase,
De jertfe însetată, când
Strigă Enea: – „Lui Neptun
Un chior în palmă o să-i pun,
Să facă iarăși valul blând.”

11

Neptun, cel lacom din vecie,
Ce să mai stea după cuptior?
Sări, cuprins de veselie,
Căci nu-i de lepădat un chior!
Un crab încălecă grăbit,
Pe el ținându-se-ndârjit.
Și-apoi, în chip de caracudă,
Leși, la vânturi crunt strigând:
– „Ce-mi tot suflați năuce când
Stăpânul mării voie nu dă?”

(Va urma)

Traducere de **Ion și Aurel Covaci**
Desen de **Anatolii Bazylevyci**

¹ Enea – erou al Războiului troian, fiul troianului Anchiz (Anchises) și al Venerei (la greci - Afrodita), zeița iubirii și a frumuseții. Aventurile lui Enea sunt relatate de poetul latin Publius Vergilius Maro (70-19 î.e.n.) în poemul „Eneida”, ale cărui subiect și personaje sunt preluate de I.P. Kotlearevskyi în poemul său satiric «în travesti», *Eneida*.

² Troia (Ilion) – cetate antică din Asia Mică, teatru al legendarului război al grecilor împotriva regelui troian Priam. După nimicirea Troiei, potrivit tradiției antice, troienii s-au așezat în Italia, unde au întemeiat statul roman. Din ciclul legendelor despre Războiul troian, s-a inspirat Homer (sec. IX-VIII î.e.n.), creând „Iliada” și „Odiseea”.

³ Iunona (la greci – Hera) - soția și sora lui Iupiter (Zeus), zeița căsătoriei. Este înfățișată, adesea, ca o soție geloasă și nesăbuit de

violentă, care se simte jignită din nimic și nu pregetă să se răzbune crunt pentru toate infidelitățile săvârșite de soțul ei.

⁴ Paris – cel mai mic dintre fiii regelui troian Priam. Eroul legendarului episod cunoscut sub numele de *Judecata lui Paris*: Zeus a poruncit ca mărlul de aur aruncat de Eris, zeița vrajbei, măr revendicat în egală măsură de Hera, Athena și Venera, să fie acordat de Paris aceleia pe care el o va socoti cea mai frumoasă. Cele trei zeițe s-au înfățișat înaintea lui Paris, pe muntele Ida, și au început să-și laude farmecele, promițându-i fiecare câte un dar. Cucerit de frumusețea Venerei și de darul făgăduit de ea – acela de a o lua de soție pe cea mai frumoasă muritoare, pe Elena –, Paris i-a dat ei mărlul. Alegerea Venerei și răpirea Elenei au constituit originea Războiului Iroian. Ura lunonei față de

Venera s-a extins și asupra fiului acesteia din urmă, Enea, și a troienilor, pe care zeița iubirii și a frumuseții i-a oblăduit în războiul greco-troian.

⁵ Hebe – zeița veșnicei tinereți, fiica lui Zeus și a lunonei. Le turna zeilor, la masă, nectar în cupe.

⁶ Eol – zeul vânturilor, pe care le ținea închise într-o peșteră sau, după alții, într-un burduf.

⁷ Boreu (Boreas) – zeul vântului de nord.

⁸ Notus – zeul vântului de sud.

⁹ Zefir (Zephirus) – zeul vântului cald de apus, care aduce ploaie.

¹⁰ Eur (Eurus) – zeul vântului uscat, de răsărit. Cei patru frați, potrivit legendei, își aveau lăcașul în Tracia, într-o peșteră de pe muntele Haemus.

(Continuare din nr. 43)

Pe 13 decembrie 1983, am plecat de la Oltenița imediat după ședință, cu gând să ajung cât mai repede în București. Îi telefonasem mai întâi lui Tom și l-am rugat să treacă pe la mine. Era o zi geroasă, cu șosea alunecoasă și nu puteam goni cât aș fi vrut, pentru că nu-mi permitea „Lada” mea cu tracțiunea pe spate, deci predispusă la derapări. Am ajuns cu bine, și la scurt timp a venit și Tom. El mi-a povestit că Nichita abia se întorsese de la Turnu Severin (de la nunta lui Alexandru Condeescu: îl cununase împreună cu Dora). La nuntă a băut, probabil, mult, plus oboseala drumului, din care cauză s-a simțit rău. Pe la zece seara, Dora a încercat să-l oblojească, i-a făcut ceai, dar cum Nichita se simțea tot mai rău, l-a sunat pe doctorul Fircă, prietenul lor, cerându-i sfatul și ajutorul. Pentru că Nichita avea

dureri în piept și dificultăți de respirație, Fircă i-a spus Dorei să cheme imediat Salvarea și să-i spună doctorului care va veni cu ambulanța să-l ducă pe bolnav la Spitalul Fundeni, unde va veni și el.

(Paranteză. Doctorul Fircă era ortoped la Spitalul Floreasca. Cu ceva timp în urmă, Nichita își fracturase un picior și fusese internat în secția doctorului Fircă. Era o primăvară splendidă, iar Nichita, imobilizat, cu piciorul în ghips, era chinat de dor de ducă. Și ce face doctorul Fircă? Îl instalează pe Nichita într-un scaun cu rotile, cu piciorul în aparatul ghipsat întins înainte ca o țeavă de tun, îl scoate așa din spital și, împingând el însuși căruciorul, îl plimbă pe Calea Victoriei mai bine de o oră. Minunat gest de prietenie!)

Salvarea îl duce pe poet la Spitalul Fundeni, unde era așteptat deja de doi profesori și un internist, solicitați probabil de Fircă (nu le cunosc numele). Trecuse de-acum de miezul nopții, când s-a încheiat consultul, iar Nichita se simțea tot mai rău. Se plângea că nu poate respira, că nu are aer...

În acele zile, Vasile Bucă, asistentul de la dispensarul din Gălbinași, era internat la cardiologia Spitalului Fundeni, chiar la Reanimare, unde fusese adus Nichita. El mi-a povestit despre ultimele clipe de viață ale poetului.

Doctorii care l-au consultat pe Nichita, patru la număr, dintre care cel puțin doi erau profesori (așa li se adresau ceilalți medici și asistentele; Vasile Bucă nu le știa numele) se purtau cu bolnavul cu cea mai mare atenție, ziceau că a doua zi va trebui să-i facă o puncție hepatică. În tot acest timp, deși foarte suferind, Nichita încerca să fie în bună dispoziție, adică nu un pacient nesuferit, ba chiar încerca să glumească, dar se plângea totuși că respiră greu, că nu-i ajunge aerul. Atunci unul dintre profesori i-a spus medicului mai tânăr, care era probabil de gardă, să-i facă o injecție intravenoasă cu nu știu ce medicament. Acesta a pregătit imediat seringă și i s-a adresat bolnavului:

– Maestre, vă rog să vă culcați pe acest pat. Nu vă fie teamă, injecția nu...
– Doctore, să știți că nu mă culc, culcat o să tot stau... Fă-mi injecția aici pe scaun. Sau să mă ridic în picioare?

– Nu. Puneți brațul pe speteaza scaunului. Așa.

Medicul i-a suflecat mâneca, a nimerit ușor vena și a început să injecteze foarte încet medicamentul.

– Să știți că efectul e foarte rapid, – i-a spus unul dintre profesori. – Nu-i așa că ați început să respirați mai ușor?

– Respir... Respir... – a spus Nichita de două ori, apoi, brusc, a tăcut, iar capul i-a căzut pe un umăr.

– Maestre!... – aproape că a strigat medicul tânăr.

În clipa următoare, toți doctorii s-au repezit la Nichita, îl pipăiau, îl zgâlțâiau, apoi cu chiu, cu vai, toți patru, ajutați de cele două asistente, l-au ridicat cu greu (Nichita fiind un tip robust) și l-au lungit pe pat. Unul dintre profesori a întrebat asistentele:

– Dincolo avem oxigen?

– Da, dom' profesor.

– Adu repede patul!

Cele două asistente au ieșit în fugă din salon și s-au întors imediat, împingând un pat pe rotile, apoi toți șase, cu un vădit efort, l-au depus pe bolnav pe acest pat și, în pas alert, suierându-și între ei pe șoptite comenzi și îndemnuri, au plecat în grabă în salonul alăturat.

Un timp, a fost liniște, adică nu s-au auzit voci, doar pași alergând pe culoar încolo și-ncoace. După vreo zece minute, au răzbătut voci sporadice de bărbați, la început pe

ton scăzut, iar după alte câteva minute de liniște, a izbucnit o ceartă. Se azeau frânturi de acuze: „Tu ai spus!”, „A fost ideea ta!”. În salonul din care fusese dus Nichita cu patul pe rotile au revenit cele două asistente – probabil, alungate de medici, ca să nu asiste la cearta lor –, s-au așezat la masa din fundul salonului într-o muțenie speriată. Au stat un timp așa, trăgând cu urechea la cearta de alături. Apoi una dintre ele a spus în șoaptă, dar Vasile Bucă a auzit:

– Nu-i adevărat ce zice profesorul... Pacientul a murit când i se făcea injecția.

– Taci tu, nu mai vorbi, că ăștia ne dau afară! N-ai auzit ce ne-au spus?

Cearta din salonul alăturat a mai durat un timp, nu prea mult, și în cele din urmă s-a lăsat liniștea. Era aproape ora trei dimineața.

Vasile Bucă mi-a relatat toate astea la mulți ani după moartea lui Nichita Stănescu. La vreo cinci-șase.

– Cred că cei patru doctori și-au dat până la urmă seama că, fiind vorba de o personalitate, de marele poet Nichita Stănescu, au încetat cearta și au hotărât să tacă asupra adevăratei cauze a morții lui. Au găsit alte cauze – beția, ciroza, starea gripală –, care erau credibile. Le-au poruncit, bineînțeles, și asistentelor să-și țină gura. Nici eu n-am spus nimănui.

– Și dumneata de ce îmi spui asta abia acum, după atâția ani? – l-am întrebat pe Vasile Bucă.

– De frică. Ce, eu nu mă internez la ei de două ori pe an? Nu vreau să risc să mi se închidă gura...

– Și crezi că la Nichita Stănescu a fost ceva intenționat?

– Nu, nici vorbă. A fost o greșeală, un ghinion nenorocit, un diagnostic prost pus.

– Bătrâne, – Mi-a spus Tom când ne-am întâlnit pe 13 decembrie 1983, după ce m-am întors de la Oltenița, – nu s-a reușit obținerea aprobării ca Nichita să fie depus la Ateneul Român.

– Cine n-a aprobat? – întreb eu prosteste.

– Ei și tu acum! Cine! S-a considerat că nu e cazul să se dea prea multă importanță și cinstire unui poet... Așa că ar fi bine să fie depus la o biserică, la Silvestru, de pildă. Ai putea să aranjezi chestia asta?

– Cred că da. Îl cunosc pe părintele profesor Constantin Galeriu. Hai cu mine să vorbim cu el, că el e parohul Bisericii Silvestru.

Pe părintele Galeriu îl cunoscusem încă în 1974. Mi-l prezentase părintele profesor Petru Rezuș ca fiind urmașul său la Institutul Teologic de Grad Universitar, pentru a continua predarea cursului „Teologie fundamentală”. Dar pentru că nu era foarte convins că urmașul său va face față și pentru a motiva propunerea pe care o făcuse, părintele Rezuș mi-a spus: „Uite un moldovean de-al nostru...”, deși nici el, nici eu nu suntem moldoveni, ci bucovineni, însă părintele Galeriu era moldovean de pe lângă Bacău. Și într-adevăr, cursul de „Teologie fundamentală” nu a fost pe „profilul” părintelui Galeriu, care a predat altă disciplină, pare-mi-se, „Morală creștină”. Dar despre părintele Galeriu, pe care l-am cunoscut binișor, poate altă dată.

Ajung, așadar, cu Tom la Biserica Silvestru, îl găsim pe părintele Galeriu (acesta locuia în casa din curtea bisericii), îi spunem despre ce este vorba (sigur, mai puțin faptul că nu s-a aprobat depunerea poetului la Ateneul Român). Părintele Galeriu a acceptat imediat, și Nichita a fost adus la Biserica Silvestru chiar în acea zi, spre seară. Se adunase ceva lume, puțină, câțiva scriitori, între care și D. R. Popescu, președintele de atunci al Uniunii Scriitorilor. În strană a stat tot timpul, retras, un tip cu barbă care, alături de cântăreț, mormăia din când în când câte un răspuns la ecteniile, „Stâlpii” și molitvele preotului și am crezut că e unul dintre dascălii bisericii. Am aflat mai târziu că, de fapt, era pictorul Sorin Dumitrescu...

În ziua înmormântării, Nichita a fost adus la Casa „Mihail Sadoveanu” (i se mai zicea și Casa Scriitorilor) din Calea Victoriei 115. La sicriul depus în holul de jos, au stat „de gardă” foarte mulți scriitori. Tăcuți, triști. La ultimul schimb, între cei patru, am stat și eu,

Mormântul lui Nichita Stănescu la cimitirul Bellu Ortodox din București

Împreună cu Gheorghe Tomozei și Nicolae Dan Fruntelată; nu țin minte cine a fost cel de-al patrulea. Parcă Cezar Baltag.

Era un ger cumplit, și nici în Casa „Mihail Sadoveanu” nu era mai cald. Uniunea Scriitorilor închiriasc un autobuz pentru cei care doreau să participe la înmormântarea lui Nichita Stănescu la Cimitirul Bellu. Ion Stoica („cioclul” Uniunii Scriitorilor, cum i se spunea; nu știu dacă era chiar angajat) s-a ocupat ca sicriul să fie depus în mașina mortuară. Între timp, autobuzul se umpluse. Tom îmi zice:

– Propun să nu-l însoțim pe Nichita la cimitir. Nu suport să-l văd coborât în groapă. Și-apoi, am înghețat bocnă. Văd că și tu ești vânat. Mergem mâine să-i aprindem o lumânare la mormânt și să ne rugăm pentru sufletul lui. Ce zici?

– Bine, de acord.

– Atunci, hai să intrăm acum undeva și să bem o vodcă pentru sufletul lui Nichita. Sunt convins că bătrânul o să se bucure...

◆

I-am spus și lui Tom ceea ce-mi povestise asistentul medical Vasile Bucă despre moartea lui Nichita Stănescu. Tom a admis că e posibil să se fi întâmplat așa. Dar după un timp, mi-a spus că a discutat cu doctorul Fircă, iar el a respins cu vehemență „aceste baliverne ale unui bețiv și dement”.

– N-o să aflăm niciodată adevărul, – a spus Tom ca o concluzie tristă. – În actul de deces scrie „stop cardio-respirator”. Dar, de fapt, nici n-are importanță. Important e că bătrânul Nichita a plecat mult prea devreme.

Așa e.

Peste paisprezece ani, în 1997, avea să plece și Tom – tot prea devreme și tot în urma unui stop cardio-respirator...

(Din volumul *Alte chixuri*, în curs de apariție.)

• Rescrieri poetice •

Lucian PERȚA

FĂ-MĂ, DOAMNE!

(după poezia omonimă a lui Casian Balabasciuc, *Ecouri ucrainene*, nr. 42/2022)

Fă-mă, Doamne, inginer De natură-ndrăgostit, Pe caniculă ori ger Prin păduri mereu pornit.	Am văzut cum codrul crește După ploi înverșunate Și cum versul meu sporește Și se-adună într-o carte.
Pe bucovineanul plai Sufletul să mi se-așeze Și de-aici, din colț de rai, Inima să mi-o vegheze.	Fă-mă, Doamne, să pot duce Dorul meu în vers de-acum Ca pe-o literară cruce Pe al afirmării drum.
Iartă-mă de n-oi putea Dorul tot în vers să-l cânt, Sjujba-mi este totuși, grea, Nu e strop de ploaie-n vânt.	Și să pot zâmbi-n momentul Când voi fi parodiat, Să nu-mi sperie talentul – Mulțumesc anticipat!
Fie iarnă, fie vară, La chemările naturii Am bătut drumuri de țară* Și cărările pădurii.	<i>*cuvintele scrise cu aldine reprezintă titlul volumului de versuri al autorului</i>

(Continuare din nr. 43)

În grădină, pe o băncuță, era deja întinsă fusta cea neagră, și bătrâna ba o bătea cu un băț, ba o curăța cu o perie, mormăind ceva pentru sine. Văzându-mă, mi se adresă cu familiaritatea specifică slugilor bătrâne, mai ales celor din Moscova:

– Mult mă mai chinui cu domnișoara, adică cu Alla Myhailivna. După cum vedeți, așa e în fiecare zi, ba curăță una, ba scutură de praf alta, și chiar și așa, lucrezi, te străduiești și te gândești că-i faci pe plac! Când colo, ce-i dai nu mai e de folos, vrea altceva. Asta n-ar fi nimic, așa fac domnii, și la ei totul e în dezordine, Doamne iartă-mă! Cu cine o fi semănând ea așa? Se pare că părinții ei sunt oameni de treabă: tatăl e general, mama e fiică de profesor, surorile mai mari au studiat la institut, s-au căsătorit cu oameni cumsecade. Ehei, toate astea sunt prostii! Celei mai tinere, mezinei, Dumnezeu i-a trimis o încercare – s-a îmbolnăvit. Măcar de-ar ajuta-o Maica Cerului să se vindece! Cât li s-a plătit doctorilor, câți bani s-au cheltuit încoace și-ncolo – e-he, nici nu poți să-i numeri!

Prin fereastra deschisă se auzea vocea Allei Myhailivna, care cânta lungind sunetele:

*Până în zori, până la răsărit,
El m-a sărutat cu patimă...*

Leșea UKRAINKA

Deasupra mării

(Nuvelă)

Domnișoara stătea lângă fereastră, la masă, în fața oglinzii, pe masă ardea o lampă cu spirt și era pus la înfierbântat cleștele de ondulat părul. Din când în când, domnișoara lua câte o șuviță din părul său negru minunat, îl răsucea pe clește și părul sfârâia.

Doica duse în casă fusta curățată și, după un timp destul de îndelungat, Alla Myhailivna ieși îmbrăcată, purtând o pălărioară neagră și având o umbreluță roșie în mâini.

– Să mergem să ne plimbăm puțin, mi-a spus, luându-mă de mână.

– Bine, am răspuns eu, că tot veni vorba, e timpul să merg acasă, după cum vedeți, am zăbovit destul.

– Ei, o să ajungeți și acasă! Vom trece prin grădina hotelului „Rossia”, iar apoi vom intra în parcul orașului unde cântă orchestra – imediat va fi ora șase, – ea s-a uitat la micul ceas prins de vestă sub forma unei broșe, – ehe, o să ascultăm puțină muzică, o să ne uităm la oameni, acolo, în mod sigur, îl vom întâlni pe Anatol, o să vi-l prezint.

– Nu, scutiți-mă de o asemenea cunoștință, mai ales azi, am spus eu râzând.

– Aha, cereți milă, vă temeți pentru liniștea dumneavoastră! mă tachină Alla Myhailivna.

– Într-adevăr, mi-e frică, am răspuns eu. Priviți ce frumoasă e marea azi, mă tem ca domnul Anatol să nu-mi strice impresia cu persoana sa și cu felul său de a vorbi.

– De ce sunteți atât de severă cu el, oare îl cunoașteți?

– Nu-l cunosc, dar am văzut destui donjuani ca el – un astfel de caracter nu e nici original, nici nu reprezintă o noutate.

Povestind astfel, mergeam pe cărarea cu chiparoși în jos, spre stradă, pe acea cărare care părea că se termină în mare, dar care, în realitate, se sfârșea cu niște scări destul de abrupte, la capătul cărora se afla o poartă verde; acea poartă era parcă granița țării verzi din care, de fapt, ieșeam. Afară era îngrozitor de cald; un vâl de praf fin și alb se ridica pe drum ca un fum, chiar și la cea mai mică atingere, iar aici, deasupra străzii, se construiau două case mari și, din când în când, treceau cu un zdrăngănit puternic căruțe încărcate cu materiale de construcție, iar din această cauză valul de praf se ridica în aer și acoperea cu un strat cenușiu chiparoșii de pe marginea drumului, tuile și alți copaci care înconjurau ca un zid înalt vilele domnești, numeroase pe această stradă, departe de centru și de târguri.

Pe stradă, Alla Mychailivna grăbi pasul, încercând să se ferească de praf cu umbreluța; într-o parte își ridică destul de mult fusta cea neagră de deasupra, astfel că juponul roșu, aflat dedesupt, se zări ca o flacără; în altă parte rochia se târa pe pământ și devenise deja cenușie de praf, dar tânăra nu băga de seamă.

– Uf! spuse ea, strâmbând din nas. Ce urât e pe strada asta de când a început construcția acestor case, și ce aberație – să începi să construiești când începe sezonul, să construiesc iarna, când nu e nimeni.

– Cum adică nu e nimeni? am spus eu. În lalta oamenii locuiesc tot anul.

– Ah, eu nu mă gândesc la ei! Iarna nu e nimeni de la societă pe-aici. Imaginați-vă în ce hal voi ajunge la concert!

– Într-adevăr, păcat de ținuta dumneavoastră, am remarcat eu, gândindu-mă la Nastasia Illinicina, care îi curățase fusta cu atâta sânguință.

– Nu e păcat de haine, aici, în lalta asta urâtă, mă îmbrac ca o bucătăreasă, n-aș ieși sub nicio formă astfel îmbrăcată prin Moscova! Însă e păcat de mine: cu costume atât de urâte ar trebui ca măcar frumusețea naturală să mă salveze!

Mi se părea că cerșește complimente, dar tonul ei era sincer.

– Într-adevăr, aici nu poți să te îmbraci frumos. Iată, de exemplu, pălărioara mea: ieri am alergat prin toată lalta și am găsit zdreanța asta de zece ruble. Ce să mai spun de croitorese, de magazine? – și scump, și urât!... Groaznic de scumpe sunt toate aici!

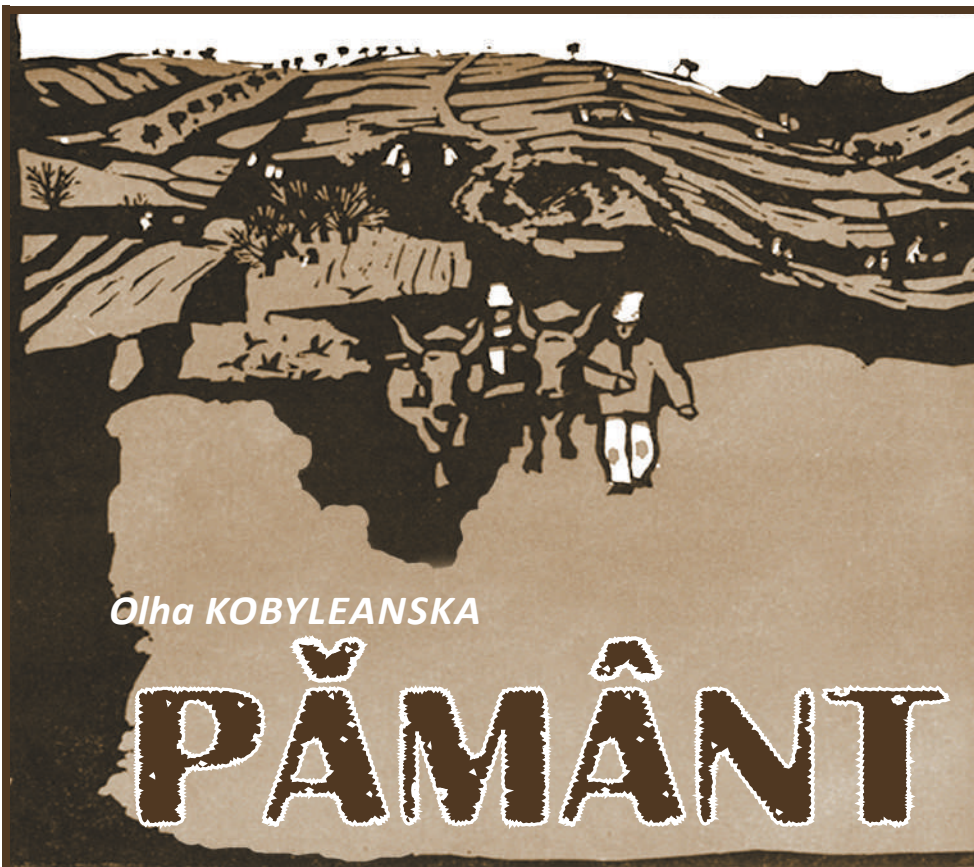
M-a surprins această neobișnuită criză de cumpătare din partea ei.

– Mi se părea că nu vă sperie prea tare prețurile mari, am rostit eu.

– Așa e, dar totuși... Tata mi-a dat o mie de ruble pentru întregul sezon, eu am ajuns aici, am petrecut două săptămâni și jumătate și știți câți bani mai am? Două sute de ruble! Ha-ha-ha! râse ea vesel și zgomotos.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană de Cristina SILAGHI (BUMBAR)

(Continuare din nr. 43)

Apoi o văzu mai des. Câteodată avea treabă la curtea boierului, ori îl trimitea taică-său acolo cu vreo treabă. Atunci tot mai schimba o vorbă cu ea. Anna nu vorbea mult, dar vorba ei era cuminte, măsurată și nici nu râdea cu gura până la urechi, ca alte fete. Era altfel decât fetele din sat. Myhailo nu știa prea bine cu ce anume se deosebește de altele, nu se gândise niciodată la asta. El simțea asta orbește. Ea era gingașă și avea obiceiuri mai subțiri. Umbla îmbrăcată curat, părul ei negru, frumos era întotdeauna pieptănat cu grijă. Se pieptăna în fiecare¹ zi, nu numai duminica, sau de sărbători, ca alte fete. Nu purta salbe la gât, dar măregele ei erau tare frumoase. La temelia simțământului care cuprinsese sufletul neștiutor, dar curat și bun al flăcăului, stătea tot ce era mai bun și mai gingaș în el, și el se lăsa în voia acestui simțământ aproape fără să-și dea seama. Cu Anna nu puteai să glumești oricum, nici să-i ații calea, ori să o tragi de mânecă. Oricine devenea serios atunci când se oprea în fața ei. Ea toată se potolea în așteptare și privea cu ochi întrebători la buzele ce trebuiau să-i vorbească. Și când cineva ajungea totuși să-i spună un cuvânt ușuratic, se îmbujora, năpădită de flacăra rușinii curate, feciorelnice, și zâmbea silit, încurcată, ca după o clipă ochii să i se umezească și buzele să-i amuțească.

La joc nu se ducea niciodată. Slujea de pe la paisprezece ani la curte, dar era cu totul străină de petrecerea și jocul fetelor din sat de seama ei. Nu avea nicio prietenă printre ele, afară doar de fata Dokiei, Parasenka. Cu altele nu avea ce vorbi. Ea nu avea taine și istorii de dragoste, care făceau fetele să chicotească nebunește și să sporovăiască pline de însuflețire. Și cum conacul se afla ceva mai departe de sat, până unde era un ceas bun de mers, și ea întotdeauna își găsea câte ceva de făcut, rareori i se întâmpla să aibă vreun răgaz și să se abată pe undeva să stea de vorbă.

Duminica se ducea la biserică, dar nici acolo nu-i rămânea vreme să stea de taifas ca să se cunoască mai bine cu oamenii.

După slujbă, ce-i drept, fetele se strâneau în jurul ei, îi cercetau straietele, cămașa brodată și albă ca zăpada, cerceii mici de argint, primiți în dar de la conia, puneau mâna să pipăie fiecare lucru în parte, o întrebau de simbria și de mâncarea pe care le avea la conac, îi dăruiau flori; dar din pricină că foarte curând nu mai aveau despre ce vorbi și ea nu mai spunea nimic, plecau toate nepăsătoare.

Flăcăilor din sat le păsa și mai puțin de ea. Era săracă și nici unul nu se uita la ea. Nu avea nici pământ, nici bani. Pământ nu avusese niciodată, pentru că se trăgea din părinți sărmani, iar banii, când avea și din cei mărunței, îi ducea degrabă mamă-sii. Maică-sa o chinuia și o bătea să-i dea și ultimul pitac. Și așa, viața ei se mărginea la truda mâinilor și la o frică neistovită față de mamă-sa și de asprimea lui frate-său. Faptul că știa bine cât de săracă era, și totodată simțământul că pentru ea nu există ieșire din starea aceasta creară în firea Anei, și așa înclinată spre seriozitate și cugetare, o adâncă pornire de a cumpăni lucrurile fără pic de ușurătate. Trăind zi de zi în preajma coniei și a duduca, femei simțitoare și nobile, care o iubeau mult pentru firea ei tăcută și așezată, ajunse curând să se lepede de asprimea și stângăcia ei de țarancă fără știință de carte și să dobândească în schimb hrană pentru sufletu-i cuminte, mlădiere în mișcări și un fel de inteligență.

Nu știa nici să scrie, nici să citească. Degetele ei deprinse cu munci „grosolane” nu se împreunau pe condei, iar de citit nu avea vreme. Treburile o ademeneau mereu, peste tot, și răgazuri de odihnă nu prea erau în viața ei modestă. În schimb, sufletu-i feciorelnic, mulțumită învățămintelor înțelepte și sincere, precum și ajutorului acestor femei nobile, tănuia în adâncul lui o neprihănită curățenie. Semăna cu o porumbiță sălbatică ori cu o floare crescută undeva, într-un colț uitat de pădure, departe de lume.

Femeile mai în vârstă, înstărite și la locul lor, ca Dokia și alte câteva care veneau mai des prin casa boierului și-i cunoșteau îndeaproape hărnicia și cuminenia, o îndrăgeau mult. Ea se arăta ascultătoare față de ele și le săruta mâna atunci când le întâlnea duminica sau de sărbători. Asemenea purtare le plăcea și ele o sărutau pe frunte zicându-i „draga mamei”. În schimb, celelalte nu o aveau la inimă.

Anna învățase la curte o sumedenie de lucruri de care ele habar nu aveau și pe care ea nu știa să le ascundă: învățase să-și calce cămășile, să facă mâncare și multe altele; și pentru că necunoașterea acestor lucruri zgândărea mândria lor de gospodine, ele o luau în răs ori de câte ori se ivea prilejul. „Ea caută² doar să aibă cămașă albă, – ziceau, – dacă i se umple ori nu lada cu albituri, asta nu-i treaba ei. O să-i trebuiască două perechi de boi să-i ducă lada de zestre la casa bărbatului, dacă o să se găsească vreunul s-o ia, că una singură n-o s-o poată duce.”

Sau spuneau: „Ea știe să-și calce cămășile și să coasă cu degetarul, dar cu asta n-o să câștige nici pământ, nici bărbat. Pământul te-așteaptă cu sapa, bărbatul – cu mâinile pline. Ei, cândva poate că și degetarul o să-i prindă bine. O să rămână³ fără acoperiș deasupra capului, doar are o mamă și un frățior, că n-ar fi de mirare să se întâmple una ca asta, și-atunci⁴ o să-și pună degetarul în cap, drept acoperiș ...”. Și alte prostii de soiul ăsta ...

Fata știa totul și asta îi lua încrederea în sine și o mână. Ce greu e să fii săracă! Omul nu prețuiește nimic pentru nimeni. Bine că are măcar mâini zdrene. Mâinile astea au să o ajute, oricât de greu i-ar fi în viață, cum altfel ar putea să facă? Lumea-i pentru toți. Și pentru bogați, și pentru săraci.

Acum, Myhailo se gândea la ea.

Nu-i lesne să lași totul și să pleci departe. Părinții au să vină să-l vadă o dată, de două ori⁵ pe an, dar ea? Oamenii zic: „Ce-i al tău e pus deoparte!”. El trage nădejde că ea are să fie a lui.

O iubește. Ea nu are nici pământ, nici vite, nici bani, dar el o iubește. O să dea Dumnezeu și o să dobândească de toate. În schimb, el are și pământ, și vite. Până și boii ăștia, prietenii lui.

Furat de gânduri, nu văzu cum unul dintre boi se întinse și smulse o gură de trifoi, pe care începu să-l mestece lacom, ridicând botul de la pământ.

Nu se putea supăra pe el. Țăsta era mai cu moț decât cel pe care îl înjuga în stânga. Ar fi înghițit orice. Lînea și scândura, când avea ieslea goală dinainte ...

Boul se uita cu ochii lui rourați înainte și mesteca trifoiul de zor, iar el, îmboldit de un simțământ neașteptat, îl mângâie drăgăstos. Și ea are să îndrăgească boii ăștia. La drept vorbind, cine nu i-ar îndrăgi? ... Ah, de-ar ajunge el ceasul acela! ...

Oftă adânc și se întoarce cu fața la pământ. Înaintea ochilor prinseră să i se perinde felurite scene de viitor, și asta îi apăsa sufletul ca un bulgăre de pământ, încât îl cuprinse o neagră tristețe.

Slujnica din odăile boierești nu știa cum s-a făcut că Myhailo, feciorul lui Ivan Fedorciuk, se oprise dintr-odată în pragul sufletului ei. Se gândea toată vremea de ce primăvara înfloresc pomii, de ce înverzesc câmpurile și rîndunica își lipește cuibul. Trăia un

simțământ nou, iar când îl vedea pe Myhailo, fie de departe, fie de aproape, simțea în ea o schimbare, pe care nici ea singură nu o înțelegea.

Știa, el era bun cu ea, nu ca alții. El era mai bogat decât alți flăcăi din sat, dar cu toate astea îi vorbea de parcă ar fi fost de o seamă. Dacă cerea un băț de chibrit, apă, ori întreba dacă boierul e acasă, întotdeauna era la locul lui. Nu făcea glume cu ea și nu pâlăvrăgea fără rost. Dorul după el creștea în ea din ce în ce mai mult, ajunsese să o chinuie. Nu mai era un copil, avea douăzeci de ani, nu era nici surdă, nici oarbă. Își dădea seama că-i e drag.

¹ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *fiece*.

² Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *cată*.

³ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *o să rămâie*.

⁴ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *și-atuncea*.

⁵ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *de două-trei ori*.

Ascundea însă asta ca pe o nelegiuire în sufletul ei întristat, neștiind ce să facă, și noaptea își scâlda dragostea în lacrimi ... La vrăjitoare se temea să se ducă și chiar de s-ar fi dus, ce i-ar fi putut spune? Ea nu era decât o slujnică săracă, iar el feciorul unor oameni avuți.

Deveni tare închisă și ursuză, încât toți din jurul ei își dădură seama că e ceva la mijloc. Numai ea singură nu-și dădea seama.

Iar maică-sa și frate-său o tot amenințau că au să o mărite după vecinul cel ghebos. El avea și casă, și pământ, și vite ... și, după cum ziceau oamenii, era om bun ... O cută de amărăciune se ivi pe nesimțite lângă gura ei ...

Era într-o seară de iulie.

Anna fusese până la nevasta bătrânului Onufri, după niște ciuperci, și tocmai se întorcea acasă. Căsuța lor se afla lângă pădurea boierească și o cărăruie îngustă ducea de la ea peste câmp, pe lângă bordeiul lui Ivonika, până la drumul din sat. Se făcuse târziu. Minunea serii se înstăpânise luminoasă, tăcută. Covata neasemuit de adâncă a cerului era presărată cu stele, între care se vedea luna arzătoare și sigură de izbândă. Depărtările vegheau dulci și clare, câmpurile pline de rouă păreau acoperite cu o rețea de argint.

Ogorul de hrișcă cu albul lui gingaș dormita lângă secara înaltă și mănoasă, iar ceva mai încolo, picăturile de rouă străluceau ca înghețate pe secară și grâu și păreau niște lacrimi în lumina lunii. Ici și colo, din locurile mai umede se ridica o ceață ușoară, străvezie. O liniște adâncă domnea peste tot, numai greierii țârâiau fără încetare, însuflețind întinderile până departe. Nu se mai auzea niciun zgomot. Totul stătea nemișcat, sorbind din pacea nopții, care se apropia cu pas încet, hipnotizând totul cu lumina magică a lunii.

Anna călca zorită pe cărarea îngustă, care se strecura aproape nevăzută de-a curmezișul secarei mândre. Secara îi ajungea aproape până la piept, frumoasă și înaltă, cum nu mai văzuse de mult pe ogoarele satului. Trecea tocmai prin ogorul lui Ivonika și, din când în când, mângâia spicele, de parcă ar fi vrut să le îmbrățișeze.

Era îngândurată ca de obicei. Acasă, la bătrânul Onufrii auzise tot felul de noutăți. Ivonika dăduse pe la el, nu demult, dornic să cumpere un stup, dar Onufrii n-a vrut să-i vândă; zicea că el nu vinde albinele, că ține stupii pentru el; iar bătrânul Ivonika i-a spus că toți ai lui sunt tare amărâți, fiindcă Myhailo pleacă în toamnă la armată și că Myhailo era și el necăjit cum nu se mai poate.

Myhailo toată vremea își căuta câte ceva de făcut. Ba pune mâna pe una, ba pe alta. Ba se duce la câmp, ba se învârte pe lângă vite, ba pe lângă stupi. Ba meșterește ceva la gard, să nu-l dărâme viscolul și zăpada peste iarnă la pământ, ba sapă șanțuri pe ogoare, să nu se băltească pământul de ploaie, ba ia toporul în mână ... Când o pleca vrea să-i lase lui taică-său toate în bună rânduială că ... poate nu se mai întoarce! Iar Maria plânge, să sapi o fântână pentru lacrimile ei, nu alta ... Dar ei toți sunt niște proști, i-a spus Onufrii. El a fost în Italia, la Viena, de aia s-a și întors cu onoruri acasă. Oamenii din satul ăsta sunt cei mai mari proști de pe lume, – i-a spus el lui Ivonika, drept răspuns la toate plângerile lui.

(Va urma)

Adaptare de **Natalia BURDUJA**
Ilustrații de **Serhii ADAMOVYCI**

(Continuare din nr. 42)

32.

Fiecare separat. Stupai și Peroțki se plimbă prin cameră. Ușa de la o altă cameră lasă umbră. Maryna șade. Umbra lui Andre se plimbă neliniștită. Umblă toți aproape pe vârfuri.

Stupai și bătrânul Peroțki se apropie ușor unul de celălalt. Șoapte:

– Iată ce a provocat ideea voastră austriacă despre o oarecare Ucraină autonomă.

– Aceasta e consecința unicei voastre!...

– Independentei!...

– Integrei!...

S-au apropiat. Cât pe ce să se agațe unul de altul. Dar, undeva, se aude zăngănit de armă (e Sudiba care-l duce pe Jorjyk), iar ei își duc degetele la buze: „Ts-s-s”, – se despart. Se apropie unul de altul și iar se despart.

Atunci, Peroțki se apropie fără vlagă de geam, dă la o parte un colț de pătură și, brusc, rănit parcă de străfulgerarea rece a săbiilor lunii, urlă surd:

– L-a dus undeva pe Jorjyk ăla... Sudiba!... Doamne Dumnezeu! Andre!... Ei, bine?... Atunci, eu fug!... (Aleargă pe scări în jos, ordonând mecanic). Pe loc!... Stai!...

Andre se apropie de geam și, brusc, își acoperă ochii cu palma. Se îndepărtează. Se apropie Maryna. Se uită. Către Andre:

– Tăiați cu sabia trecutul. De data aceasta, o să vă elimine, veți fi trecut. Pe voi și pe noi. Ați greșit când ați făcut în Ucraina „russkoie dvijenie” (mișcarea rusă), trebuie s-o corecetați!

Andre. Ce-i acolo?... Dincolo de geam?

Maryna. Revoluția bolșevică. Trebuie corectată! Mergeți imediat în satele din împrejurimi. Acolo veți găsi oameni și arme. Scriu imediat o scrisoare...

Andre. Ce-i cu ei?

Maryna. Cu ei? (Uitându-se pe fereastră, încremenește. Stă ca o statuie, într-o tensiune îngrozitoare, așteptând parcă lovitura mortală).

Andre stă înlemnit. Așteaptă o salvă.

(Într-un final, Maryna tresare). Pușca e lăsată în jos! Îl duce mai departe... (Scrie). „Ruta: cătunele din Ciornoiarsk – fraților Zakrutenyk, Buhaiivka – lui Dmytro Kopyția. Din însărcinarea comitetului scepтрului de aur (3 доручення комітету золоті булави) îl trimite pe cornetul Peroțki...”

Andre. Mai bine să lăsăm baltă acest sceptru, Marine! Să lăsăm baltă totul și să ne refugiem undeva la țară, noi doi, într-un loc verde, retras...

Maryna (scrie). „...pe cornetul Peroțki. Ajutați-ne urgent să adunăm detașamente de revoluționari, înarmați și călare...”

Mykola KULIȘ

SONATA „PATETICA”

D r a m ă

Andre. Nu sunt toate acestea greșeala mea în iubire?

Maryna (continuă să scrie). „Membru al comitetului Ceaika”. (Către Andre). Parola: „Pipa este aprinsă”. Atât. Mergeți!

V

1.

Imaginați-vă, prietenii mei: strada plină de flori de salcâm. Plină ochi. În pridvorul casei lui Peroțki, steagul comitetului revoluționar flutură ca o velă roșie. Soare. Liniște. Nastea brodează steagul cu fir de aur.

Alături, Zinka cântă:

Na beregu sidit devița
Ona șolkami șiot platok¹.

La ele vine în fugă Luca:

– Ei bine, cum stați cu steagul?

Nastea. Uită-te. (Îl desfășoară)

Luca. E deja gata?

Nastea. Încă puțin. Îl termin într-o oră.

Luca (îl admiră, citește): „Proletari din toate țările, uniți-vă!” Secera și ciocanul, ca turnate. „R.U.S.S.” – Republica Ucraineană Socialistă Sovietică. (Cu entuziasm). Ei? Am învins! Am reușit! (Dansează).

Hop ciuky-ciuky-ciuky
Podyvitsia burjuicki!...²

Privește, lume-ntreagă, și ia aminte, că te vom broda pe toată cu astfel de republici. Păcat că nu-i Ilko acum aici să vadă cum sub „Proletari din toate țările, uniți-vă!” iese „R.U.S.S.”! Că și el se încurca între ceva iubire și vis. (Către Zinka). Ei, și cum o mai duceți, tovarășa Zina?

Zinka. Dacă mi-ați da ceva de lucru.

Luca. Îți vom da! Acum va fi de lucru. Nu a fost în prima etapă a revoluției, când se dădeau luptele și se distrugea! Dar în a doua, va fi! De exemplu, acum, când se construiește o nouă viață, eu cred că omul se va putea gândi și la iubire... Deoarece iubirea nu e o simplă distracție, un vis, ca la Ilko, ci e o funcție, iată! (A îndoit mâna de i s-au întins mușchii). Funcția!... (Brusc, mâna se îndreaptă). Așteptați! Imediat e ședința comitetului revoluționar, iar eu trebuie să raportez

despre noua împărțire a funcțiilor din subsecțiile din subordinea mea... Așdar, să zic că steagul va fi gata peste o oră? Eu dau o fugă. Peste o oră sunt înapoi. (Fuge).

Zinka. Așteptați o secundă! Ați spus că, la Ilko, iubirea e ca un vis. Cum arată acest vis?

Luca. Cântă la pian, atâta tot, iar el a făcut din ea un vis.

Zinka. Deci asta-i aia care cântă? Ați văzut-o vreodată de-aproape?

Luca. Nu! Trebuie să fug! (Fuge).

Zinka. Trebuie s-o văd pe această visă...

Na beregu sidit devița...³

2.

Maryna se apropie de fereastră. Stupai, ascunzându-se de ea, încearcă să ghicească, deschizând Evaghelia.

Maryna (emoționată). Vino o clipă, tăticule! Aici! La geam! Pe partea cealaltă, mi se pare că a trecut un bărbat cu o pipă. Așteaptă să vezi dacă nu se va întoarce. Iar eu fug la fereastră din sufragerie. De-acolo se vede mai bine... (A ieșit în fugă).

Stupai (stă puțin lângă geam, după care se îndepărtează). Vrea să se joace de-a Nat Pinkerton⁴... Ei, iar eu o să deschid Cartea încă o dată, de data aceasta, pentru ultima dată. Evanghelia. Nu! Dacă e pentru ultima dată, atunci să fie „Kobzarul”⁵. Ce va fi va fi! Pentru ultima dată, Ivane! (Luând „Kobzarul”, scoate toate panglicile-semne de carte galbene și albastre⁶. Pune cartea pe masă. Atunci, luând o mină serioasă și ceremonioasă, pune trei degete pe carte. Întrebă.) Va fi sau nu va fi Ucraina?

Maryna. (strigă din ușă). Tu te uiți, tăticule?

Stupai. Mă uit! (După o pauză, aparte). Prima coloană, rândul trezeci și trei: „Au pierit zaporojenii, / Hatmanii – strămoșii, / N-or acoperi Ucraina / Jupanele roșii!...”⁷ (Dă din cap necăjit). Tam-ta-ram-tam... Oare să mă fi înșelat? Oare, într-adevăr, să fugă bătrânii din stepa zaporojeană și să se piardă în neant? Au aplecat scuturile ca pe niște cruci? Nu! Mai încerc odată, acum, chiar pentru ultima dată! A doua coloană, rândul șapte.

Maryna. Uită-te, tăticule! Oare e el?...

Stupai. Nu mă întrerupe, Marynka! (Deschide și citește). „Vei pieri, vei pieri, Ucraina / Și nu va rămâne urmă pe pământ”⁸. (Spaimă mistică). Pentru a treia și ultima dată. Va fi sau nu va fi?...

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Mihaela HERBIL**

¹ Pe deal, stă o fecioară
Ea coase cu fir de mătase un batic. (n.t.)

² Hop ciuky-ciuky-ciuky
Uitați-vă, burghezilor!... (n.t.)

³ Pe un deal stă o fată... (n.t.)

⁴ Film detectiv mut, thriller, 1909, în regia lui Viggo Larsen. (n.t.)

⁵ Kobzarul – volum de poezii al poetului național ucrainean Taras H. Șevcenko. (n.t.)

⁶ Galben și albastru – culorile steagului Ucrainei. (n.t.)

⁷ Versuri din poezia lui T. Șevcenko, Către Osnovianenko. (n.t.)

⁸ Versuri din poezia lui T. Șevcenko, Osea. Capitolul XIV. (n.t.)

PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET ✖ PORTRET

De cum a ajuns în orașul de pe malul Begăi, Maria Dimytrieva a căutat sediul Filialei Timiș a Uniunii Ucrainenilor din România și Centrul de primire a refugiaților, pentru a se înscrie ca voluntar. A vrut să-și ajute conaționalii și să facă ceva util pentru societatea civilă românească, care a venit în sprijinul ucrainenilor, refugiați din calea războiului din Ucraina. Însă pentru a o cunoaște mai bine pe Maria Dimytrieva, vă propun să o descoperim împreună, în rândurile ce urmează...

Mihaela Bumbuc: *Îți mulțumesc că ai acceptat acest interviu și te-aș ruga să-mi spui de ce ai ales să te refugiezi în Timișoara, și nu în alt loc, mai aproape de granița cu Ucraina?*

Maria Dimytrieva: În Timișoara am ajuns la fel ca mulți alți ucraineni speriați de rachete și de bombardamente, împreună cu niște prieteni. Eu și soțul meu locuim la Kiev, iar părinții mei sunt din Odessa. Când a început războiul, soțul meu s-a înrolat în armată și mi-a sugerat să plec spre Occident, oriunde, doar să nu rămân în capitală, unde rachetele zboară peste casa noastră. A fost îngrozitor, o frică pe care nu o pot descrie în cuvinte: noapte de noapte, răsunau sirenele, trebuia să găsim adăpost, să ne ascundem fie la metrou sau în subsol, să bem apă cu rația, de mâncare nu mai vorbesc. Copilașii plângeau, nimeni nu înțelegea ce se întâmplă, unde să te refugiezi, încotro s-o apuci...

Cu ochii înlăcrimați și vocea gătită, Maria continuă firul poveștii, îmi descrie cu lux de amănunte tabloul pe care noi, cei de dincoace de graniță, l-am auzit de nenumărate ori de la ucrainenii care ne-au trecut pragul, însă de fiecare dată re trăiesc aceleași sentimente de tristețe și de neputință față de durerea lor, care nu va fi niciodată ștersă din memorie.

M.B.: *Odată ajunsă la Timișoara, ai reușit să te acomodezi?*

M.D.: În primul rând, aș dori să adresez un mare MULȚUMESC României și timișorenilor, care ne-au primit foarte frumos și continuă să ne sprijine în fiecare moment. A trecut deja aproape un an de când este război în Ucraina și, vă spun sincer, nu mă așteptam la o primire atât de călduroasă în acest oraș. Pe această cale, vreau să mulțumesc Filialei Timiș a Uniunii Ucrainenilor din România pentru tot ceea ce face pentru noi și, îndeosebi, pentru mine. Referitor la întrebarea dvs.: primele două săptămâni aici au fost foarte grele, însă îi sunt recunoscătoare familiei care ne-a găzduit, care și-a dat tot interesul pentru a ne

ajuta să ne revenim. După o perioadă, am găsit o cazare separată, am fost ajutată de toată lumea și, în special, de Centrul pentru Refugiați, prin proiectele dedicate refugiaților din calea războiului.

M.B.: *În momentul de față, îi ai aproape și pe părinții tăi. Cum a fost revederea cu ei?*

M.D.: Una extraordinară, pentru că, după o perioadă destul de lungă, am reușit să-i aduc și pe ei. Acum, locuim împreună, însă îmi este dor de soțul meu, și la fiecare telefon primit din Ucraina îmi tresare inima, îmi fac griji pentru el și pentru toți apropiații pe care i-am lăsat acolo.

Ucrainenii sunt o națiune care nu poate trăi fără a face ceva!

M.B.: *De ce consideri că ucrainenii sunt o națiune, care nu poate trăi fără a face ceva?*

M.D.: Așa cum probabil am mai spus și în alte dăți, a doua zi de cum am ajuns la Timișoara, am mers la Centrul pentru refugiați și le-am propus să lucrez ca voluntar, am vrut să ajut. Astfel, am realizat numeroase proiecte cu ucrainenii, atât cu cei de dincolo de graniță, cât și cu cei de aici. De exemplu, împreună cu cei de aici am făcut curat în parcul de lângă Muzeul Banatului. La acțiune, ni

Noi, ucrainenii, suntem puternici atunci când suntem împreună, iar puterea noastră vine din unitate!

s-au alăturat foarte mulți oameni. Știți, acest lucru este ceva normal pentru noi, să ajuti pe cineva. Ne-am dorit să ducem mulțumiri într-un fel românilor, pentru că și voi ne ajutați. Iar noi vrem să venim în ajutorul vostru, vrem să vă răsplătim cumva.

M.B.: *În momentul de față, cu ce te ocupi?*

M.D.: Lucrez online la o companie internațională de turism și voluntar, pentru cei care au venit la fel ca mine, din Ucraina. Trebuie să vă mărturisesc că aceștia vin și mă întreabă frecvent: *Ce este de lucru, cum putem ajuta? Mașă, haide să facem ceva, să fim utili societății!* Acest lucru este încântător pentru că noi, ucrainenii, suntem puternici și niciodată nu ne îndoim de acest fapt.

M.B.: *Trebuie să recunosc faptul că, în decursul acestor luni, de când ați ales să vă stabiliți, fie temporar, fie definitiv în orașul de pe malul Begăi, am realizat numeroase proiecte împreună, începând de la cele umanitare și continuând cu cele culturale, educaționale sau recreative. Dar, totodată, am legat numeroase prietenii, și indiferent pe unde ne vor purta pașii vieții, vom fi o mare familie.*

M.D.: Pe această cale, vreau să mulțumesc reprezentanților Filialei Timiș a Uniunii Ucrainenilor din România, minorităților din zona de vest a țării, care ne-au primit ca pe frații lor, organizațiilor de voluntari și Primăriei care ne-au sprijinit. Aici sunt foarte multe ONG-uri și asociații implicate, fiecare face câte ceva pentru refugiații din calea războiului, iar cel mai important lucru este faptul că acestea colaborează și se ajută între ele. Este minunat! Acțiunile și proiectele pe care le-am realizat, le-am făcut împreună, ne susțin ideile, iar noi le suntem recunoscători. De regulă, oamenii se unesc în situații dificile.

M.B.: *Și pentru că ne apropiem de finalul interviului, te rog să transmiți un mesaj cititorilor revistei literare „Ecouri Ucrainene”.*

M.D.: Trebuie să ne ajutăm, să fim deschiși și să comunicăm unii cu ceilalți. Să întrebăm de ce este nevoie, cu ce putem să ajutăm, și din aceste întrebări se naște „solidaritatea”, care ar trebui să existe peste tot în lume.

Vă mulțumesc din suflet pentru că sprijiniți inițiativele noastre și fie ca Bunul Dumnezeu să vă ocrotească, să aveți sărbători binecuvântate și familia alături. Iar pe cerul românesc să nu zboare niciodată o rachetă sau vreun avion al inamicului.

Slavă Ucrainei!

Mihaela BUMBUC